

Чап-Чалап

Лариса Письменна

Максимко заздрить Рудому

Прогулянку вигадали на те, щоб людині псувати настрій. Бо треба вмиватись, нібито хтось захворіє від посмугованих рук і плям на щоках з татової авторучки. Треба вдягати голубе пальтечко, що застібається по-дівчачому, і плетену шапочку з помпоном, і тому Максимка всі незнайомі називають дівчинкою. Звісно, пальтечко він одразу ж розстібає, а шапочку розв'язує, але найгірше те, що примушують нацупити білі рейтузи та білі черевички! Ступнеш у калюжу — і вже маєш халепу. То яка ж радість од такої прогулянки? Тільки й роботи — берегтися, щоб не завезькатись.

— Погойдайся на гойдалці, — радить бабуся. — Побігай сухими доріжками.

А гойдалка набридла, а на сухих доріжках нічого цікавого не знайдеш. Якби бабуся дозволила побігати по всій Сокорівці, може, й надібав би щось потрібне. Та хіба ж пустить...

Ото й сьогодні Максимко тупцяє чисто підметеними доріжками перед будинком, знаючи, що за ним крізь вікно пильнує бабуся. Взявся, було, копати на доріжці підземний гараж для своєї автомашини і таки викопав би, та на нього відразу ж нагримав сердитий дядько комендант, який ніколи не розуміє тебе. От і гуляй!

Максимко ображено зітхає і заздро дивиться на рудого кудлатого собаку, що никає поміж будинків, шукаючи собі поживи. Цей собака — нічий. Інших собак, великих і маленьких, виводять на повідцях, а то й у намордниках. їм теж, либонь, не солодко, бо хазяї нікуди самих не пускають, а тільки водять — таких вгодованих, лискучих, і таких нещасливих. Ті собаки на повідцях теж, мабуть, заздрять Рудому, хоча він бруднющий і худий, зате його ніхто не прив'язує до себе.

Максимко сідає під остогидлим грибком, а вільний босий пес бреде, незважаючи на калюжі, з костомахою в зубах. А що йому? Його ж не взули у білі черевички, його ніхто не сваритиме, що забрюхався. Правда, собаку всі проганяють, а надто сердитий комендант, але Рудий не журиться. По всій Сокорівці немає жодної огорожі, хіба що біля школи та дитячого садка. Зате є ресторан та їдальня, там поживу можна знайти. Ось і зараз добув собі костомаху.

Максимко сидить під грибком на сухій лаві і заздрить Рудому. Він ще дужче ненавидить свої білі черевички: над усе гірша неволя!

Які бувають сни

Вони бувають різні: веселі й сумні, довгі й короткі. Інколи навіть страшні. А часто й не пригадаєш які, ніби нічого й не снилося.

Та цієї ночі сон був надзвичайний: Максимкові приснилися чарівні чобітки. Яскраво-блискучі, червоні, вони весело притупували й пританцьовували, дзвінко хлюпотіли по воді. А води було скрізь багато, бо сніг майже всенький станув, і ноги у тих чобітках були зовсім сухі. Можна було не боятись ні бабусі, ні мами: чого їх боятися, ноги ж сухісінькі!

І ще чобітки вміли так прудко бігати, що Максимко завиграшки міг кого завгодно перегнати. Навіть сердитий дядько комендант, хоч як гнався, але наздогнати Максимка не зміг.

Чобітки були не лише гарні й прудкі, вони ще вміли розмовляти! З такими не пропадеш і не занудишся. Правого звали — Чап, лівого — Чалап, вони були рідні брати.

І от, саме в ту хвилину, коли Чап умовляв Максимка побігти праворуч, де глибша калюжа, а Чалап — ліворуч, де риють чудову канаву, Максимко прокинувся. Така досада — прокинутися у найцікавішу хвилину!

Він заплющив очі — може, знову зустрінеться з чарівними чобітками, і навіть задрімав, і навіть заснув, але побачив не чобітки, а свого лютого недруга, з яким ворогує вже чотири дні, — хижого пилососа. Той безсоромний пилосос проковтнув і не віддав розкішну, золотаво-рожеву пір'їну. Такої пір'їни ніхто з Максимкових приятелів не мав, бо вона виросла на заморському птахові, і Максимко виміняв її у своєї двоюрідної сестри Наталки за майже нового пухнастого ведмедика. Від такого сну була одна рада — прокинутись.

Поснідавши, Максимко зазирнув до темної комірчини, де стояв пилосос, і показав йому кулака. Пилосос погрозово мовчав, але Максимко вже тямив, що те мовчання нічого доброго не віщує. Досить бабусі або мамі ввімкнути пилососа в електричну розетку, той відразу ж загуде бридким голосом і намагатиметься завдати Максимкові нової шкоди. Така в нього вдача.

Помста

З неба сяяло сонце, снігу майже не стало, скрізь дзюркотіли струмочки і блищали розкішні калюжі. Бабуся визирнула у вікно і сказала, що доведеться їй піти з Максимком на прогулянку, бо без неї він залізе в болото по самі вуха.

Знову вдягати дівчаче пальтечко й шапочку, взувати ненависні білі черевики! Максимко муркнув, що йому не хочеться гуляти (та ще й з бабусею!), бо в нього болить голова і, мабуть, горло. Бабуся стривожилася і вже хотіла викликати лікаря, а то було б ще гірше, і Максимко відразу одужав.

Бабуся сіла на лаві біля будинку, а Максимко заходився вивертати залізного прута з отих ґраток, об які чистять ноги. Прут, хоча й був уже зігнутий, та не схотів вивертатися, зате затріщала й надірвалася підошва з черевичка. Максимко витяг ногу, черевичок роззявив рота. Ага, так тобі й треба! Він знову запхнув ногу за ґратки й ретельніше відірвав підошву. Потім одірвав на другому, щоб обидва знали: з Максимка знущатися годі!

— Що ти накоїв? — зойкнула бабуса. — От лишенько з таким неслухняним хлопчиськом! Такі черевички пропали!

Нехай пропали, зате й Максимка більше не мордуватимуть. Він зловтішно заляскав на ганку відірваними підошвами. То було так смішно, що Сашко, Маринка та Лесик аж за живіт ухопилися. Та не сміялася бабуса.

— Не сміятись, а плакати треба! Ти розумієш, скільки людей працювало, щоб твої черевички зробити, а ти враз перевів... Ану, марш додому! Ось нехай мама прийде, знатимеш!

— Бабусю, — заквилив Максимко. — Бабусенько, я більше не буду...

— Що там — "не буду", як ти їх вже знівечив. Додому іди!

Максимко захлипав.

— Я в старих черевичках ходитиму... Ну, бабусенько...

— Біда мені з тобою. Тоді сиди тут, чекай на мене. І гляди — ні кроку звідси, чуєш? І бабуса поїхала ліфтом на восьмий поверх по старі черевички.

Максимко покійно сів на лаву, але саме тут надбіг Рудий і запитливо глянув на Максимка: "Чи не забув мені гостинця?" Максимко, звісно, не забув і пригостив Рудого коржиком. Собака ковтнув коржик, ніби муху. Щоб потішити Рудого, Максимко скочив з лави й заляскав підошвами. Рудий здивувався, схилив набік голову, а далі розвеселився й почав гасати навколо Максимка. Сашко, Маринка та Лесик і собі стали вистрибувати. Максимко ляскав підошвами, черевички роззявляли роти, і всі вони веселилися.

Ото якби ліфт зупинився десь по дорозі з восьмого поверху і бабуса посиділа там трохи! Та ліфт, на жаль, не зупинився, й бабуса занадто швидко повернулася з сумкою — привезла старі зимові черевички. Максимко перевзувся, але зимові черевички йому були вже затісні.

— Ну що його робити? — засмутилась бабуса, і сховала до сумки білі, роззявкуваті, хоча Максимко їх просто б викинув. — Бачу, доведеться нові купувати.

І Максимко з бабусею пішли до магазину по нові.

Зустріч

У магазині "Взуття" на довгих полицях стояли всякі черевички та чобітки. Були тут і такі маленькі, аж смішно на них дивитись, і такі, як на Максимкову ногу, й зовсім великі. Бабуса вирішила купити Максимкові чобітки й почала добирати. Але всі вони були **не ті**. Максимко розумів, що то **не його** чобітки. Бабуса все приміряла — то такі, то інші, але жодні Максимкові не подобалися, а чому — він і сам гаразд не знав.

Нараз він побачив ї х. Червоні, блискучі, вони посміхалися з полиці до Максимка, як до свого доброго товариша. Так, це були справді **вони**!

— Оці! Бабусю! Оці! Хочу!

Продавщиця зняла з полиці червоні чобітки, і вони самі наскочили Максимкові на ноги. Максимко побіг по* магазину, ніби на крилах його понесло.

— Привіт! — радісно привітався правий — Чап.

— Здоррров! — любенько рипнув лівий — Чалап.

А продавщиця сказала:

— Якраз на парубка чоботи. І не думайте довго — беріть.

Бабуся пішла до каси платити за чобітки. Максимко не став їх знімати, а в коробку з-під чобітків продавщиця впакувала старі зимові черевики.

Потім вони з бабусею пішли гуляти.

Бабуся вже не боялася, що Максимко ступне у калюжу, а Максимко, на радощах, звісно, не оминав жодної. Бо чобітки зовсім не боялися води, а від болота, сказала бабуся, їх можна легко відмити.

Якщо ж на дорозі не траплялось калюж, чобітки несли Максимка до низеньких пагорків підталого снігу, вони де-не-де ще білили. От здорово — місити ногами той сніг! Максимко сміявся, чобітки сміялися, навіть бабуся, трохи перегнівавшись, теж засміялася.

Чап і Чалап знайомляться з новим своїм житлом

Чапа з Чалапом після прогулянки добре помили, і вони знову заблищали; все ж бабуся сказала, що під ліжком чобіткам не місце, бо це ж таки гумові чобітки, а не білі черевички. Отож нехай стоять у куточку в передпокої.

Максимко насурмився. Бач воно як! Можна подумати, що ці осоружні черевички кращі за чобітки: вже чобіткам і місця в кімнаті немає...

Він тихенько витяг з бабусиної сумки своїх білих мучителів, — зараз він їм ще й не таке зробить! Вискочив на площадку сходів до сміттєпроводу і тільки хотів їх туди вкинути, як бабуся наздогнала і схопила за руку.

— Ти що надумав? Мало тобі, що ти їх подер? Зроду-віку в мене не було таких ловких черевичків, і в тата не було, і в мамі... А ти? Немов паненя вередливе!

— Я не паненя...

— А хто ж ти такий? Нічого не вмієш цінувати. Ні, вже тепер як не проси, як не моли, а таки поскаржуся мамі!

Поскаржитися мамі — то було для Максимка найгірше.

— Краще татові... Мамі не треба...

— Тоді я сама тебе покараю. Не підеш сьогодні гуляти і станеш у куток. Ач який!

Став Максимко в куток у передпокої — там, де стояли його чобітки. Хто-хто, а вони його зрозуміють! Але чобітки якось невесело червоніли й докірливо порипували. Може, за Максимкову провину, а може, й тому, що їх поставлено у передпокої, а не в кімнаті.

— Нічого, що не підемо сьогодні гуляти, — шепнув їм Максимко. — Зате я вам покажу всю нашу квартиру.

— Нам гуляти розхотілося, — рипнув Чап.

— А ти не здумаєш і нас повкидати в сміттєпровід? — підрипнув Чалап.

— Я! Вас? Та ніколи в світі! Я вас нізащо не скривджу!

— Будемо сподіватися, — стримано рипнув Чап.

— Побачимо, — мовив Чалап.

Максимко ніскілечки не дивувався, що чобітки вміють розмовляти: про це він дізнався, як уперше побачив їх уві сні.

— Максимку! Виходь з кутка, мий руки та йди обідати!

І ото ж ніколи не забуде бабуса нагадати про руки. Мабуть, якби її збудили вночі, вона б насамперед звеліла мити руки.

По обіді бабуса таки не пустила Максимка гуляти: "Сказано — не підеш!" — а сама сіла в кріселко й заходилася плести панчошу. Добре, хоч не примусила Максимка розмотувати вовну.

Максимко тихенько виніс чобітки з передпокою — показати квартиру, як він обіцяв.

У квартирі — три кімнати й кухня. У спальні не було нічого такого цікавого, хіба що радіоприймач. Максимко натиснув на білу клавішу, залунала весела музика. Чап з Чалапом залюбки потанцювали трохи, а тоді Максимко натиснув на іншу клавішу й вимкнув радіо. Це він умів.

Він переніс чобітки до другої, найбільшої, кімнати — з телевізором, татовим письмовим столом, книжковими шафами й балконом. Телевізора Максимкові суворо заборонено вмикати, то він просто розповів чобіткам, що телевізор може показати все на світі.

— Ви ж його ніколи не бачили, правда?

Чалап зарипотів, що вони бачили ще й не таке, але Чап чесно признався, що справді — не бачили.

— А оце татові книжки. В них намальовано всякі-всякі машини. Мій тато їх добре знає, але найкраще знає автомашини. Він про них навіть книжку пише — про автомашини.

— Ого! — з повагою рипнув Чап.

— Твій тато дуже розумний, — похвалив Чалап.

— Але в мене є свої книжки, вони ще кращі за татові, — сказав Максимко. — Там є такі малюнки...

— Покажи їх зараз! — заволав Чалап.

— Там... — Максимко хотів сказати, що в тій кімнаті сидить бабуса, а вона заборонила заносити туди чобітки, але змовчав.

— Ще встигнемо побачити, — заспокоїв нетерплячого брата Чап.

Показав Максимко чобіткам і татогового стола. На ньому багато паперів і аж три авторучки: синя, червона й зелена, вони сторчма стоять у сірому косячку. Щоб показати, як вони пишуть, Максимко поставив чобітки на стіл, узяв чистий аркуш паперу і синьою ручкою вивів: "МАКСИМКО".

Чобітки захоплено дивились, як вправно Максимко виписує літери.

— Це я, — пояснив Максимко. — А оце, — червоною ручкою написав "ЧАП", — ти, Чапе, а зараз... — зеленою вималював "ЧАЛАП", — це ти, Чалапе.

— А чому моє ім'я зелене? — образився Чалап. — Я ж червоний.

Максимко перекреслив зелене "ЧАЛАП" і написав червоним чорнилом. Чалап заспокоївся.

Далі Максимко виніс чобітки на балкон і показав їм з восьмого поверху будинки й дерева. Навіть річку Дніпро, бо Сокорівка побудована понад самим Дніпром. Чап з Чалапом здивовано рипотіли, а Максимко прочинив двері до третьої кімнати. В цій кімнаті стояло Максимкове ліжечко та бабусине ліжко, і, спиною до дверей, у м'якому крісельці сиділа зараз бабуса. А ще тут, крім Максимка та бабусі, було багато Максимкових іграшок. Та що — іграшки? Вони ж розмовляти не вміють.

Ще зазирнули до комірчини, де стояв Максимків ворог — хижий пилосос. Максимко поскаржився на нього. Чап зневажливо відвернувся, а Чалап луснув пилососа по круглій голові. Еге, тепер у Максимка є двоє вірних друзів, побачимо, чи наважиться цей ревун ковтати Максимкові скарби!

У ванній Максимко показав, як пускати воду — гарячу й холодну.

— Може, хочете купатися? — гостинно запросив він.

— Купатися! Купатися! — радісно закричав Чалап.

— Але ж нам тоді доведеться довго сохнути, бо наковтаємося води, — зауважив розумний Чап. — Ні, купатися не будемо.

— Пхі! — пирхнув Чалап. — Максимко не скаже бабусі, що ми зсередини мокрі, от і все. Я буду купатися!

— Ти що, хочеш, щоб Максимко брехав?

Присоромлений Чалап замовк. А Максимко, аби чобітки не сперечалися, швиденько поніс їх до кухні.

Диво дивнеє!

Від раковини з гарячою та холодною водою Чап з Чалапом одвернулися, щоб не піддаватися спокусі, а посудом — різними там каструлями та сковородами Максимко зроду не цікавився. На його думку, варта уваги була тільки газова плита.

Прислухавшись, чи не йде бабуса, Максимко поставив Чапа з Чалапом на кухонному столику-шафці, хитро їм підморгнув, черкнув сірником, повернув на плиті один з п'яти ручок-кранів і підпалив газ.

Що й казати, Максимко порушив найсуворішу заборону, але ж йому так хотілося довести чобіткам, що він уже не маленький і сам може впоратися з газовою плитою. Над конфоркою розцвіла синя квітка — полум'я. Чобітки зацікавилися. Синя квітка палахкотіла. Чап з Чалапом, як заворожені, дивились, а Максимко пояснював:

— Це газова плита. На ній варять, смажать і навіть печуть у духовці, але духовку я ще не вмію запалювати. Бачите, як гарно горить газ!

Чобітки враз почали підстрибувати й пританцьовувати на столі.

— Газ! Газ! — вигукував Чап.

— Наш газ! — веселився Чалап.

І чого вони так розходилися? Подумаєш — газ! У кожній квартирі є газові плити,

але ніхто з того не витанцювує. Навпаки, Максимка завжди ляскають по руках, щоб не ліз до плити й не накоїв лиха. Ну, нехай уже Чалап, він, здається, любить погаласувати, але ж Чап! Чап витанцювує й радіє, ніби вздрів рідну матінку!

— Чого це ви так вистрибуєте? — здивовано запитав Максимко.

— Як же нам не радіти, це ж газ! Наш газ! — вихилясом ходив Чап.

— Нас із нього зробили! — вибивав дрібушечки Чалап.

Із газу? Зробили? Як же можна з газу зробити гумові чобітки?! В них і ноги відразу б спеклися, аби підпалити. Або чобітки просто розвіялися б у повітрі. Вони, напевне, дурять. Максимко вимкнув газ, але йому стало моторошно, а що як зненацька вони стануть не тугі й холодні, а запалахкотять синім полум'ям? Ой, ма-а...

— Навіщо ви мене дурите? — крикнув Максимко.

— Ні, ми кажемо чистісіньку правду: нас і справді зроблено з цього газу, — вже поважніше відповів Чап.

— Ти що, нам не віриш? — півником підстрибнув Чалап.

Та хіба ж такому можна повірити? Чобітки з газу! Якби Максимко про це сказав Сашкові, Маринці чи Лесикові — ото б сміялися!

— Ми з газу! Ми з газу! — вигукував невгамовний Чалап.

— А я вас і слухати не хочу. Не вірю. Як ви доведете?

Чап зупинився і став пригадувати, але пригадати не зміг.

— Бачиш... Мабуть, ми не відразу народилися з газу, а було ще багато-багато...

— Чого?

— Всього! — підстрибнув Чалап. — То дуже довго розповідати. — Чалап не хотів признаватися, що теж нічого не пам'ятає. — Може, ми тобі колись розкажемо.

— Не вихваляйся марно, — зупинив брата Чап. — Ми ж бо тільки чули на фабриці, як майстер сказав: "А ці чобітки зроблено з газу, з того, що горить на кухні". На фабрику саме прийшло багато школярів, і майстер їм пояснював. Вони пішли далі, і ми вже більше нічого не чули. Слухай, Максимку, запитай у тата, може, він знає.

— Мій тато знає все!

— Запитай! Запитай! — вискnuв Чалап. — І нам розкажи!

Чобітки знову розвеселилися, скочили зі столу, затупцяли по кухні. Максимко насилу їх половив і поставив у куток передпокою.

— Стійте тут тихенько, ні до кого не озивайтесь. І не вискакуйте!

Чап з Чалапом погодилися стояти спокійно, але Максимко неодмінно повинен випитати у тата: чи справді вони народилися з газу.

Коли мама прийшла з роботи, вона оглянула нові чобітки й усміхнулася.

— От і добре! Я вже й сама збиралася купити гумові чобітки, щоб ноги не промочив. Тепер буде на душі спокійніше.

Але в Максимка не дуже було спокійно на душі: що як бабуса розкаже про знівечені черевички?

Бабуса пильно глянула на Максимка й похитала головою.

— Бабусенько, — стиха шепнув Максимко. — Ти ж мене вже сама покарала...

— Мамі не хочу завдавати прикрощів, а не тебе жалію, паливодо, — махнула рукою бабуса.

"Дерев'яні сльози"

— Тату, а з чого роблять гумові чобітки? — запитав увечері Максимко.

— З гуми, звичайно.

— А гума з чого?

Тато відсунув набік книжку і посадовив Максимка собі на коліно.

— З чого? Найпершу в світі гуму добували з дерева.

— З такого, як дуб чи береза?

— Ні, зовсім з іншого. У нас воно не росте.

— А де ж воно росте?

— Дуже далеко, за океаном, у теплій країні. Таке величезне, а зветься — гевея.

— З неї вирізають гуму?

— Ні, не вирізають, а роблять із соку. Ну... ти знаєш кульбабу?

— Знаю! Вона жовта, а потім пухната. Як добре дмухнути — всі пушинки розлітаються. З неї тече молочко, як зірвати.

— Молочко — то сік кульбаби. І у гевеї такий білий сік, із соку й добувають гуму або каучук. По-тамтешньому — "кау" — дерево, а "чау" — сльози. По-нашому можна перекласти так: "Сльози дерева".

"Ну от, — подумав гіркотою Максимко, — виходить, що мої чобітки брехунці й насмішники. А я їм мало не повірив... Якби це ще вигадав Чалап, я б не дивувався, але ж Чап! Чап теж обдурив мене".

— Чого ти насупився, синку?

Татове обличчя враз набрало грізного вигляду, він легенько буцнув Максимка лобом, а потім засміявся. Ні, зараз Максимкові було не до жартів. Він любив "воювати" з татом, іноді вони вчиняли такі баталії, що перевертали догори ногами усе в квартирі. Але зараз Максимкові було сумно.

— Тату... а мої нові чобітки, вони теж із дерев'яних сліз?

— Е ні, твої чобітки не з природної гуми, вони були б надто дорогі. Вони із штучної, зробленої на заводі.

Максимкові трохи полегшало.

— А на заводі з чого роблять?

— Ото який допитливий! Давай я тобі краще розповім про автомашину. — Звісно, тато хоче перевести на свою улюблену розмову.

— Ні, тату, я хочу тільки про гуму. З чого її роблять?

— Гм... як би тобі пояснити? Ти знаєш, що таке нафта?

— Ні. А для чого вона?

— Та хоча б для того, щоб виробляти бензин. А без бензину жодна автомашина не може рухатись...

Ну от, про що б не почав тато розмову, завжди зведе до своєї автомашини! До чобітків йому байдужісінько.

— Та-ату, я ж прошу тебе розповісти не про бензин, а про гуму!

— А я й розповідаю. Бо з нафти, коли її добре переробити, можна здобути й гуму.

— І гумові чобітки?

— Авжеж. І шини для автомобільних коліс.

Максимко аж образився на тата: навіщо йому ті колеса? А Чап з Чалапом його таки обдурили, про нафту навіть не згадували. Вони казали про газ! Ні, не казали, а брехали! Брехали, брехали... Максимко мало не заплакав. А тут ще тато угледів його писанину.

— Знову порався на моєму столі? Що то за "МКСИМКО", де ти подів літеру "а"? І що це за "ЧАП" і "ЧАЛАП"?

Максимко хотів признатися, що Чап і Чалап — його нові чобітки, які вміють розмовляти... Але ж вони брехунці! Він мовчки зліз з татових колін і хотів піти геть. І все-таки не витримав: нехай вже краще тато посміється з нього, але ж він повинен знати правду!

— Тату, а з... газу? З того, що горить у нас на кухні, можна зробити мої чобітки?

— Можна, — відказав тато, гортаючи книжку. — З такого газу теж роблять гуму. Ну, біжи, синку, не заважай мені.

Можна! Отже — правда! Максимко хотів одразу ж побігти до Чапа з Чалапом, але його перехопила мама. Вона звеліла йому вмиватися й лягати спати.

Еге, мама — не бабуся, з нею не посперечаєшся.

Не годиться кепкувати з друзів

Другого дня, вранці, Максимко швиденько поснідав і метнувся до своїх чобітків. Він ускочив у них, але бабуся змусила зодягнути й застебнути на всі гудзики пальтечко і зав'язати під підборіддям шапочку. Чап з Чалапом нетерпляче дріботіли.

— Ото дзига! Ти можеш спокійно постояти? — дорікнула бабуся.

Максимко, може, й зміг би, та не могли чобітки: вони аж дригалися з нетерплячки. Поминувши ліфт, чобітки миттю пронесли Максимка по сходах униз, через усі вісім поверхів. А перед будинком вони заскочили за кущі жовтої акації, котра ще була не жовта, і навіть не зелена, а просто колюча і гола. Тут Чап спитав:

— Ну? Довідався?

— Кажі швидше, довідався? — сіпнувся Чалап, підбив Максимка, і той дав сторчка просто в акацію і боляче подряпався. Тому він розгнівався на Чалапа і вирішив трохи покепкувати, щоб не був такий бистрий.

— Еге ж, довідався: вас зроблено із штучної гуми.

— Ну так! Ну так! — притупував Чап. — А гуму з чого?

— З чого? З чого? — нетерплячився Чалап, аж Максимко знову спотикнувся.

— З дерев'яних сліз, он із чого!

Чап з Чалапом спинилися, ніби вкопані. Вони й зроду були червоні, а зараз, здається, ще дужче почервоніли. Потім Чап зробив повільний крок, Чалап — другий, і вони перевальцем повели Максимка до найглибшої калюжі — мабуть, хотіли втопитися з сорому. Максимко насилу виліз із калюжі й побачив, як по чобітках скочуються краплини води: здавалося, чобітки плакали.

Максимкові стало шкода їх.

— Не плачте. З дерев'яних сліз теж можна зробити чобітки, але вас зроблено не з сліз, а таки, мабуть, з газу. Це сам тато сказав.

— Уххх! — з полегкістю зітхнув Чап.

— Ххха! — радо відгукнувся Чалап.

І вони понесли Максимка навколо будинку і скрізь знаходили чудові калюжі.

"Чап!" — з розгону плюхався в калюжу правий чобіток. "Чалап!" — задерикувато плюскався лівий. І сонячні зайчики бавились у бризках, пірнали в калюжу і втішалися з рипких чобітків.

Ні, такі веселі чобітки не могли народитися з сліз, хоча б і дерев'яних. І ніколи не треба кепкувати з друзів.

А вночі...

Вночі Максимко прокинувся.

Бабуся тихенько підхрюпувала на своєму ліжку. Але до Максимка ще долинуло якесь дивне тупотіння: ніби хтось грався м'ячем. Та де?

Максимко прислухався,, тихцем вийшов із кімнати. М'яч так і підскакував у кухні.

Підкрався до кухні: знадвору яскраво світив ліхтар, і Максимко побачив... Чапа з Чалапом. Вони стрибали біля газової плити, підбиваючи крани.

— Що ви робите? — пошепки, щоб не збудити бабусю, засичав Максимко. — Як ви смієте випускати газ? Ви що, хочете нас усіх потруїти?

— Ми нікого не хочемо труїти, — збентежено відказав Чап. — Але ти нам показував газ, що горів, а ми боїмося вогню.

— Ми хотіли зустрітися з холодним газом, — бурмотів Чалап. — Та він не хоче до нас виходити.

Тут Максимко з жахом побачив, що капосні чобітки вже повідбивали-відкрутили всі чотири чорні крани, і навіть п'ятий — синій, від духовки! Біда! Але газ чомусь не шипів. Ага, на щастя, бабуся чи мама ще звечора перекрили газ угорі, щоб часом не скоїлось лиха.

— Ось я вам покажу холодний газ! — Максимко ретельно закрутив усі крани. — Добре, що газ не пішов: ми ж усі могли повмирати!

Чап з Чалапом злякалися. Вони зовсім не хотіли, щоб хтось умирав.

— Ми ж не знали...

— Ти ж нам не сказав...

— Ви будете по ночах бігати? Ви будете випускати газ? — гнівався Максимко. —

Ось я вас замкну. В коморі. З пирососом!

Максимко схопив Чапа з Чалапом, відніс їх у куток передпокою і, щоб затямили, стукнув їх трохи ногою. Це чобіткам сподобалося: вони залюбки побуцалися б із Максимком, але той хотів спати, аж очі злипалися.

Добре, хоч ніхто не знав, якого лиха мало не накоїли вночі невгамовні чобітки!

"Побігли до Дніпра!"

Тепер бабуся перестала боятися, що Максимко промочить ноги й застудиться, і йому вільніше дихалось.

Сонце все дужче пригрівало, по всій Сокорівці сніг розтанув зовсім. Щезли й калюжі, хіба що дощем поналиває.

Максимко познайомив Чапа й Чалапа з безпритульним собакою — Рудим. Рудий прихильно обнюхав їх і помахав хвостом, а Чап з Чалапом увічливо рипнули. І вони всі четверо, тобто — Максимко, Чап, Чалап і Рудий вирішили піти десь трохи далі, а не товктися на асфальтовому майданчику перед будинком, де Рудого завжди проганяє сердитий дядько комендант.

Чап порадив побігти туди, де зводять новий висотний будинок, а Чалап захотів побігти до великої води.

Найбільша вода, яку знав Максимко, то — Дніпро. До Дніпра зовсім близьенько, треба тільки поминути чотири будинки і — вниз, поміж верболозом, до піщаного берега. Правда, над узбережжям ще треба махнути через шосе, де бігають автобуси та автомашини, але то справжня дурниця.

Раніше Максимко не зважився б на таку мандрівку, але тепер у нього були чарівні чобітки! Та ще й Рудий з ними — кого їм боятися?

Чобітки миттю пронесли Максимка повз будинки, перенесли через шосе і пірнули в кущі верболозу. Рудий мчав поруч.

На тонких гілочках верболозу вже проклюнулися сріблясті котики. Максимко хотів було їх наламати, але Чап з Чалапом дуже квапилися до Дніпра, а Рудому ті котики були ні до чого.

Крига на Дніпрі давно вже скресла, і сонце гойдалося в сивих хвилях. Чап обережно торкнувся води і сказав, що вода ще дуже холодна. Чалап і собі хотів похлюпатися водою, але Рудий хапнув Максимка за полу пальтечка і відтяг від води.

— Не заважай! — заверещав Чап. — Чого тягнеш?

"Гррр!" — відказав Рудий, хоч не сердито, але рішуче.

— Не сваріться, — мовив Максимко. — Мені не дозволяють лізти у Дніпро. Дозволяють тільки влітку купатися, і то з татком чи мамою.

— Еге, влітку, — зітхнув Чап.

— Хіба ж ти влітку нас візьмеш? — коверзував Чалап. — Візьмеш?

— Не візьму, — відверто признався Максимко. — Влітку я бігаю в тапочках або й зовсім босий.

Максимко не хотів брехати своїм друзям: чого не буде, того не буде. Хто ж улітку ходить купатися в гумових чобітках?

З досади Чалап підстрибнув, підбив Чапа, пісок під ними осипався, і Максимко замалим не шугонув у воду.

"Гррр! Гав-гав!" — Рудий удав, що хоче вкусити Чалапа. Чалап присмирнів. Тоді Рудий скочив поміж водою й Максимком, і вони пішли вздовж берега. Чап ступав рівно, а капосний Чалап усе намагався перечепити Максимка.

Так вони дійшли до човна і побачили дядька, що заводив мотор.

Усі четверо зупинились. Чап з Чалапом зацікавлено розглядали човен, а Рудий побоювався дядька. Хтозна, може, нажене? Адже Рудому частенько перепало від дорослих...

Але цей дядько був не просто собі дядько, а Іван Романович, з Максимкового дому, з першого поверху. Іван Романович нікого не кривдив. Він одразу впізнав Максимка і озвався до нього:

— А чого це ти, козаче, сам собі блукаєш понад Дніпром?

— Я не сам собі, зі мною... — Максимко промовчав про Чапа з Чалапом і тільки сказав: — Зі мною Рудий.

— Таке, — покрутив головою Іван Романович. — Ану, катайте з Рудим зараз мені додому!

— Так у Рудого дому немає, — пояснив Максимко.

Іван Романович засміявся, і Максимко збагнув, що саме зараз, коли Іван Романович так приязно сміється, можна спробувати...

— Проси! — шепнув Чап.

— Проси! Проси! — і собі Чалап.

Тільки Рудий одвернувся: він боявся чогось просити.

— Іване Романовичу, ви на човні поїдете?

— Поїду. А хіба що?

— Ви хочете покататися?

— Ні, поїду на Острів, накопаю молоденьких вербичок, щоб посадити біля нашого будинку.

Острів був недалеко — переїхати протоку, і вже.

Чап з Чалапом затупцяли з нетерплячки.

— Візьміть і мене, — якомога сумирніше попросив Максимко.

— Я можу пізно повернутись. Ніхто ж не знатиме, що ти поїхав зі мною, переполоху накоїмо.

— Проси дужче! — домагався Чап.

— Проси, проси, — рипотів Чалап.

— Іва-ане Романовичу! Ви тільки одненький разочок перевезіть мене до Острова і назад. Однесенький! — благав Максимко.

— Та вже добре, — погодився Іван Романович. — Сідай у човен. Прокатаю тебе трошки, але гляди мені — відразу біжи додому.

Чобітки вправно вскочили з Максимком у човен. Рудий сумно дивився на них.

— Іване Романовичу, а Рудого?

— Собаку? Е ні, то вже витребеньки. Нехай краще тут посидить, тебе почекає. А потім додому проведе. Чуєш, Рудий? Чекай тут! Зрозумів, собачко?

Рудий зрозумів, що йому треба тут, на березі, чекати Максимка. Він ліг на піску, простяг передні лапи і поклав на них голову: мовляв, чекатиму, про що мова!

— Розумний пес, — похвалив Іван Романович. — Шкода, не має хазяїна, бідаха. Ану, лови, Рудий!

Іван Романович кинув Рудому чималий окраєць хліба. Пес гречно зловив гостинець і вдячно замахав хвостом.

Човен, тарахкаючи мотором, швидко поплив.

— Я — капітан! Повний вперед! — гукав Максимко.

Човен проплив мимо Острова й став завертати до Сокорівки.

— Просися на Острів! — тихенько рипнув Чап.

— На Острів! На Острів! — аж затрусився Чалап.

— Іване Романовичу, візьміть мене на Острів. Я хочу побачити, як ви вербички викопуватимете.

— Еге, тобі як мед, то й ложкою. Мені вже й так перепаде від твоєї бабусі.

— Не перепаде. Одну-однісіньку вербичку викопаєте — і назад.

— Багато навикопую, як стану возити тебе туди та сюди. Не вигадуй.

— Іва-а-не Романовичу!

— Ну й смола! Та вже гаразд: одну вербичку викопаємо — й назад.

Човен завернув до Острова. Чобітки вискочили разом з Максимком на вогкий пісок.

Іван Романович швидко знайшов молоденьку, тонку вербичку. Він узяв з човна лопату й почав викопувати деревце.

— Іване Романовичу, гляньте, а он там — ще краща.

— Гм... — Іван Романович глянув на вербичку, вона й справді була дуже гарна. А поряд — іще одна...

— Ні, одвезу тебе спершу назад, а тоді й копатиму.

— Ну ще тільки ці дві! Такі гарні! Іва-ане Романовичу!

— Добре. Сідай отут на пеньку і нікуди не бігай.

— Я нікуди!

Те казав Максимко, але по-іншому гадали його чобітки.

Чап з Чалапом посварилися

Максимко вже не раз бував на Острові, з нього добре видно всю Сокорівку. Але завжди бував з бабусею або мамою. З татом — не був, у тата завжди багато роботи. І на роботі — робота, і вдома пише свою книжку про автомашини — теж робота.

Влітку на Острові завжди багато людей: гуляють, купаються, засмагають на сонці. А ще п'ють ситро і їдять морозиво.

Зараз на Острові не було нікого. Дерева ще сірі, а на пагорках зеленіє трава. Чи то вона вже виросла, а чи зелена зимувала під снігом? Мабуть, таки зимувала.

Максимко слухняно сидів на пеньку й дивився, як Іван Романович викопає вербички. Але Чап з Чалапом почали нудитися. До того ж вони ніколи не бували на Острові і просто не могли витерпіти й не побігати хоч трохи.

Під ними шаруділо руде торішне листя і хрущали сухі стеблини. Потім Чап захотів зазирнути до порожнього павільйону, де Максимко з мамою торік їли морозиво, а Чалапові заманулося зміряти — яка завдовжки асфальтова доріжка і куди вона приведе. Доріжка привела їх до зеленої ребристої лави. А що на лаві ніхто не сидів, то Максимко схотів трохи по ній побігати.

Але чобіткам швидко набридло бігати по короткій лаві. Вони сплигнули й помчали вперед — хтозна-куди.

Набігавшись досхочу доріжками й без доріжок, Чап вирішив, що вже годі, пора повертатися до човна, певне, Іван Романович вже давно викопав усі три вербички. Та Чалап не погодився.

— Ще трошечки побіжімо туди, а потім туди, а далі — отуди!

— Ти нерозумний, — рипнув Чап. — Максимкові треба хутчіше повертатися, ми й так забарилися.

— Не хочу повертатися, — закомизився Чалап і ляснув Чапа. Тут уже розсердився Чап і підбив Чалапа. Чалап злетів з ноги й заховався в кущах.

— Зараз же вернися! — закричав Максимко.

— А от і не вернуса, — дражнивсь Чалап.

Чап зірвався з правої Максимкової ноги й побіг наздоганяти Чалапа. Максимко сів на колоду, а чобітки все ганялися один за одним. Вони зовсім забули, що мають бігати з Максимком, а не без нього, бо та біганина аж занадто затяглася. Максимко сердився, гукав до них, бо ж на Острові вони дуже забарилися, і нічого доброго з цього не буде.

— Ну зачекайте! Я вам покажу! Я вас сьогодні ж вкину до сміттепроводу! — почав погрожувати Максимко.

Почувши таку страшну погрозу, чобітки причаїлися десь у кущах. Це вже було зовсім погано: погрозами не допоможеш, бо налякані Чап з Чалапом можуть зовсім утекти від нього. І тоді він завів іншої:

— Як же вам не соромно? Як же ви могли покинути мене? А я думав, що ви мої друзі!

— А ти нас не вкинеш до сміттепроводу? — несміливо озвався збоку Чап.

— Не вкидай! Не вкидай! — рипнув з другого боку переляканий Чалап.

— Та вже добре, не вкину. Тільки повертайтеся швидше, я й не знав, що ви такі неслухняні!

— Ми більше ніколи не будемо, — присоромлений Чап виліз із кущів.

— Не будемо, але ти обіцяй, що дізнаєшся у тата, як саме нас зроблено з газу, — набивав собі ціну Чалап.

Це сподобалося Чапові.

— Еге! Ми зараз віднесемо тебе до човна, але ж ти дізнайся.

Максимко пообіцяв. Йому й самому цікаво було про це знати. Чап з Чалапом прибігли й миттю понесли його до човна. Сам Максимко, напевне, не втрапив би й заблудився на Острові.

Оце вскочили!

Біля човна нікого не було. Нікогісінько! Он і викопані три вербички лежать на піску, а Івана Романовича немає. Як у воду впав.

— Іване Романовичу! — тоненько і жалібно закричав Максимко.

Ніхто не озивався.

— Може, він утопився? — захвилювався Чап.

— Напевне втопився, — захлипав Чалап.

— Ні, Іван Романович добре плаває, — сказав Максимко. — Він одним махом може переплисти з Острова на наш берег, я сам торік бачив.

— То куди ж він подівся? — заквалив і Чап.

— Не знаю... От бачите, що ви нарobili!

І Максимко зарюмсав разом із чобітками.

— Я думаю, він пішов нас шукати, — мовив нарешті догадливий Чап. — Нам треба чекати його біля човна.

— Навіщо чекати? Я зовсім не люблю чекати, — підстрибнув нетерплячий Чалап. — Ходімо йому назустріч.

Але куди саме йти назустріч Івану Романовичу — ні Максимко, ні чобітки не знали.

— Треба йти праворуч, — вирішив Чап.

— І зовсім не праворуч, а ліворуч, — перебив Чалап.

Засмучений Максимко рушив назустріч Івану Романовичу. Чап тяг праворуч, Чалап — ліворуч, тільки й знай, що спотикатися. Хтозна, як би воно закінчилося, аж зненацька до них вибіг Рудий і загавкав.

Звідки Рудий узявся на Острові? Його ж залишили на тому боці! Та це ще було не все: за Рудим вибіг з-за дерев Іван Романович, а слідом бігла перелякана і заплакана бабуся.

— Знайшовся!!!

Бабуся схопила Максимка на руки, ніби рятуючи від наглої смерті. А Іван Романович дуже гнівався, не знати на кого більше: на Максимка, що втік, чи на себе, що взяв Максимка на Острів.

— Ну, хлопче, тепер і близько до човна не підходь. Чуєш?

А хіба ж то Максимко винен?

Іван Романович допоміг бабусі сісти в човен. Максимко теж тихесенько сів біля неї, — чобітки, тямлячи свою провину, зовсім припишкли. І тоді Іван Романович свиснув до Рудого.

Рудий сміливо скочив у човен, він уже не боявся Івана Романовича. А Іван

Романович завів мотор і, забувши на березі викопані вербички, швидко погнав човна до Сокорівського берега.

— Ви забули вербички, — несміливо нагадав Максимко.

— Не твій клопіт, — сердито буркнув Іван Романович. — Через твої вибрики і голову забудеш.

Вже згодом, коли Максимко таки перепросив бабусю і вона зовсім заспокоїлася, то розповіла, як усе було.

А було так: Маринка побачила, як Максимко з Рудим чимдуж чкурнули до Дніпра. Коли бабуся кинулася шукати Максимка, вона й призналася. Звісно, дівчисько, Сашко б із Лесиком промовчали. Бабуся побігла до Дніпра, знайшла Рудого, а Максимка — ой лишечко! — ніде не було. Вона побігла понад Дніпром, шукала й гукала, аж доки її не помітив з Острова Іван Романович. Він уже й сам схаменувся, що нема Максимка, і давно його кликав. Хотів бігти шукати по Острові, але передумав, переїхав на цей бік, узяв бабусю й Рудого, і всі разом вони поїхали шукати згубу.

— Добре, що Іван Романович здогадався узяти собаку, — сказала бабуся. — Без нього ми б, напевне, й досі шукали.

Помиті чобітки сором'язливо червоніли в куточку.

— Пррробач, — тихенько рипнув Чап.

— Не серрдся, — попросив і Чалап. Ну що з ними вдієш...

Слова треба дотримувати...

— Невже тобі не шкода бабусі? — запитала мама. — Ти ж знаєш, як вона перелякалася. А якби захворіла?

Мама ніколи не кричить на Максимка, але завжди, коли гнівається, її голос стає спокійний і холодний. А лагідне обличчя — суворим.

Нехай би краще кричала! Бо від такого маминого голосу і такого обличчя Максимкові й душа холоне.

— Я не хотів... Я думав...

— Що ти думав? Бабуся старенька, а ти її не жалієш і не любиш.

Це ж неправда, Максимко любить бабусю. І зовсім не хоче, щоб вона захворіла. А мама не вірить... У Максимка закапали сльози.

Мамине обличчя трохи пом'якшало, і голос полагіднішав.

— Дай мені слово — до Дніпра ніколи не бігати.

І Максимко те слово мамі дав.

Тепер доведеться гуляти тільки близько будинку, щоб бабуся, як визирне у вікно, відразу побачила Максимка.

— Нудно, — рипнув Чап.

— Геть перехотілося гуляти, — зарипів і Чалап.

— Я мамі слово дав, — сумно відповів Максимко. — А слова завжди треба дотримувати!

— Правда, — зітхнув Чап.

— Треба дотримувати? — підскочив Чалап. — А ти дотримав те слово, яке дав нам?

— Еге, ти обіцяв, що дізнаєшся, як саме нас зроблено з газу, — нагадав Чап.

— Ну... ось нехай трохи перегніваються на мене, тоді запитаю. Почекайте.

Чобітки погодились трохи почекати. Вони понесли Максимка до Маринки, яка грала з чужою дівчинкою в класи. У Маринки й русяві кіски розтріпалися, так старанно вона вистрибувала.

— І я з вами! — гукнув Максимко.

— Це не хлоп'яча гра, — пхенькнула чужа дівчинка. — Не заважай.

Але Маринка прийняла Максимка до гри, бо ж і Максимко з Сашком та Лесиком завжди приймали її в свої хлоп'ячі ігри. Маринка навіть більше любить гратися з ними, аніж зі своїми подружками.

Чап з Чалапом заходилися стрибати по "класах". Вони все стрибали й стрибали, ні разу не збилися, а дівчатка ніяк не могли дочекатися своєї черги. Врешті побачили, що з Максимком їм годі змагатися, покинули гру і побігли на гойдалку. Чобіткам теж набридло стрибати, бо ж на них ніхто не дивився. І до того ж Максимко побачив Сашка з Лесиком: вони бігали наввипередки.

У хлоп'ят і чуби змокрили, у Сашка — рудий, а в Лесика — чорний. У Сашка все кругле обличчя у ластовинні, а очі веселі. Лесик — схожий на дівчинку: рум'яний, гарненький і завжди червоніє. Ні, Максимкові більше до вподоби Сашкове обличчя: відразу видно, що справжній хлопець! Йому й самому таким хотілося б бути. Але волосся Максимкове біляве, мов льон, а очі сині, як у мами. А в дівчачому пальтечку та шапочці з помпоном Максимко скидається на дівчинку ще більше за Лесика. Ну й нехай! Он Маринка — дівчинка, та хіба вона чимось гірша за хлопців.

— Ану! — крикнув Чап.

— Зараз ми покажемо, як треба бігати! — гукнув Чалап.

І чобітки кинулися наздоганяти хлоп'ят. Максимко враз наздогнав і перегнав обох, тільки чобітки замелькали. Перегнав раз, вдруге, втретє... Звісно, хлоп'ята визнали б його за безперечного переможця, якби не пустун Чалап. Він не стримався і перечепив Лесика. Той упав, об нього спіткнувся Сашко, покотився й розбив коліно. Це вже були не жарти, бо Лесик дуже образився, а Сашко аж скипів. Не минути б Максимкові Духопеликів, якби не нагодився сердитий комендант.

Комендант ніколи не дозволяв битися біля свого будинку і відразу ж розборонив хлоп'ят. Максимко був дуже лихий на Чалапа, бо завжди через нього мав прикрощі. Він стукнув Чапом по Чалапові і сам мало не впав, бо в ту ж мить Чалап дав здачі — луснув Чапа. Сашко з Лесиком зареготали, дивлячись, як кумедно підстрибує, підбиваючи сам себе, Максимко, і приятелі помирилися.

Тільки бігати наввипередки Сашко з Лесиком більше не схотіли. Та й Максимко не хотів: хто ж його знає, що можуть утнути його чобітки?

Рудий має хазяїна

Пройшов буйний дощ, і в повітрі запахло справжньою весною. Вранці приятелі зібралися й посідали на лаві біля ганку, міркуючи, у що б їм погратися.

Тут клацнули двері на першому поверсі, і з будинку вийшов... Рудий. Він по-дружньому помахав хвостом до приятелів.

Максимко, як завжди, кинув Рудому коржика. Той ковтнув, але не пожадливо, як раніше, а ніби з увічливості. Тепер він був не дуже худий і зовсім не брудний.

— Гляньте, який гарний став Рудий, — сказала Маринка.

— Весь аж блищить! — вигукнув Сашко.

Лесик поплескав собаку по спині. Рудий лизнув йому руку, але підійшов до Максимка і поклав голову йому на коліна.

— Ага, він мене любить найдужче! — похвалився Максимко.

Рудий погодився — помахав хвостом.

— Знаєте що? Давайте збудуємо Рудому хату, — надумав кмітливий Сашко.

— Давайте, — зрадів і Максимко.

— А де ми її побудуємо? — спитав Лесик.

— І з чого? — додала Маринка.

Приятелі задумалися. Звісно, можна було б наносити паліччя й гілок, щоб збудувати Рудому курінь. Але ж курінь одразу розкидає сердитий комендант. Ще й нагрімає.

А комендант, ніби його кликали, тут і вродився. Він закричав, щоб не принаджували собаку, і замахнувся ціпком на Рудого. Але несподівано з вікна першого поверху визирнув Іван Романович і гукнув:

— Гей, не женіть Рудого! Це мій собака.

Комендант здивовано закліпав, приятелі теж здивувалися. Проте Максимко швидко збагнув, чому Іван Романович вирішив узяти Рудого собі: бо побачив, який це добрий і розумний собака.

— Але ж він прибудний, — пробуркотів комендант.

— Був прибудний, а тепер хазяйський, — Іван Романович відчинив вікно. — Рудий, додому!

Рудий присів і спритно стрибнув — просто у вікно до свого хазяїна. Максимко, Сашко, Маринка та Лесик заплескали з радощів у долоні, а що вже чобітки! Чап з Чалапом заходилися витинати такий танок, що Максимко насилу їх спинив.

— Якби не ми, не мав би Рудий хазяїна! — радісно рипотів Чап.

— Якби ми не втекли на Острові, Рудий був би безпритульний! — вихвалявся Чалап.

Мабуть, їхня правда. Треба швидше розпитати в тата — як саме чобітки зроблено з газу: слова треба дотримувати.

А цього навіть тато не знає

Тато раніше, ніж завжди, повернувся з роботи, сів до свого столу й заходився писати. А коли тато пише, то заважати йому не можна, те Максимко добре знав.

Зате надвечір тато гукнув до Максимка:

— Ходімо, погуляємо. Треба голову трохи провітрити.

— От і добре, — мовила бабуса. — Тепер я можу не визирати щохвилини у вікно. Погуляйте, погуляйте.

— Весна! — сказав тато. — Незабаром зазеленіє наша Сокорівка.

— А я буду бігати босий, — необережно вигукнув Максимко, бо Чап відразу ображено рипнув, а Чалап скривджено зітхнув. Щоб їх потішити, треба було починати ту розмову.

Тато міряв широкими кроками дорогу, Максимко дріботів чобітками.

— Тату, а пам'ятаєш, як ти мені розповідав про дерев'яні сльози?

— Умгу, — тато примружився і підставив обличчя під сонце.

— А про гуму... — Максимко сіпнув тата за руку, щоб привернути увагу. Здається, тато вирішив справді тільки провітрити голову, а розмовляти охоти не мав. — Про гуму! Як її роблять з газу? Розкажи.

— Гм... — тато торкнувся напуклих бруньок на берізці. — Що ти питаєш?

— Розкажи мені, **як із газу, що горить на нашій кухні, роблять такі чобітки, як у мене.**

Тато поминув берізку і знову примружився на сонце.

— З газу? — він задумався. — Того тобі ще не зрозуміти...

— Я зрозумію! Розкажи!

— Давай краще я тобі розповім про автомашини, бо про чобітки я гаразд і не знаю.

Максимко остовпів. Він повірити не міг: це тато не знає? Як же так? Тато завжди і про все знав. Максимко засоромився за тата й навіть одвернувся.

— Чого ти, синку? Втомився?

Максимко не втомився, просто чобітки не схотіли далі йти.

— Що ж, давай посидимо тут, на бульварі.

Тато підійшов до лави й сів. Максимко насилу доплентався до лави, чобітки стали важкі, мов чавун.

Але Чап з Чалапом не схотіли й сидіти. Ображені, вони вимахували Максимковими ногами, мало не позлітали.

— Ти можеш спокійно сидіти і не метляти ногами? — вже невдоволено сказав тато. — Хто ж так сидить?

— Еге... а як ти не розповів... Я думав, що ти знаєш про все на світі.

— Жодна людина не може знати про все на світі. Цілого життя замало, щоб знати про все. Розумієш? Треба добре знати про свою роботу і про найголовніші події на світі.

— А я хочу знати, як зробили мої чобітки! Це мені найголовніша подія.

Тато здивовано глянув на Максимка й засміявся.

— Он як! Ну, коли це для тебе найголовніша подія, то раджу тобі запитати в мами. Вона працює на фабриці — саме там роблять гумове взуття.

Чап з Чалапом аж підстрибнули, підхопили Максимка, помчали бульваром — праворуч, ліворуч, заходилися вибивати дрібушечки навкруг лави, де, сміючись, сидів тато.

— Ого! Я й не знав, що ти в мене такий танцюристий.

Чобітки пройшлися навприсядки, мало не загубивши Максимка: так вони раділи, що тепер-то вже напевне дізнаються, як саме вони народилися.

Гуляли з татом вони ще довгенько, навіть пішли до Дніпра, де зустріли Івана Романовича з Рудим. Тато розмовляв з Іваном Романовичем про риболовлю і все бідкався, що сам не має часу поїхати порибалити. А Максимко з чобітками наздоганяли Рудого, а потім він наздоганяв їх. Всім було весело, і срібні вербові котики вилискували на весняному сонці.

Мама розповідає

Минуло два дні, а Максимко все ще не зміг розпитати у мами, як роблять на її фабриці гумові чобітки, бо мама пізно приходила з фабрики, казала, що в неї саме багато роботи.

Чап з Чалапом нетерпляче ждали, бо що день, то надворі теплішало, і незабаром вони стануть Максимкові непотрібні. Може, Максимко тоді про них забуде, і вони так нічого й не дізнаються.

Аж ось у неділю мама сама покликала Максимка.

— Ану, неси сюди свій чобіток!

Максимко кинувся по чобіток. Та який взяти?

— Мене візьми! — вимагав Чап. — Чалап може не втямити або щось забуде.

— Ні, мене! — наполягав Чалап. — Я все втямлю й нічого не забуду. Візьми мене, бо ображуся!

Врешті Максимко взяв обидва чобітки, щоб не ображалися.

Мама простягла руку, Чалап рвонувся і перший ускочив мамі до рук. А Чап залишився у Максимка.

— Отже, ти хочеш знати, як роблять із газу такі чобітки?

— Еге ж! Я хочу знати про все-все.

— Ну, про "все-все" я тобі не розповім. Виростеш — вивчишся. Але про найголовніше я тобі спробую розповісти.

Максимко й віддих затамував.

— Ти знаєш, із чого добувають природну гуму?

— Знаю: "з дерев'яних сліз". Мені тато сказав.

Мама усміхнулася, і Максимко подумав, що його мама таки найкраща за всіх мам. Кажуть, що Максимко схожий на неї, але мама все ж краща! Вона ніколи не коверзує, як інколи він, і, звичайно ж, їй і на думку не спадає пустувати або не слухатися бабусі...

— Не з "дерев'яних сліз", а із "сліз дерева". Ті "сльози" мають білий колір.

— Такий, як у кульбаби сік!

— Молодець, — похвалила мама. — Гуму можна добувати і з рослин, що мають білий сік. Але тепер навчилися робити гуму зі спирту, нафти, газу. Це вигідніше і набагато дешевше.

Тут шалапутний Чалап буцнув Чапа, а Чап і собі ляснув Чалапа. Але то була не бійка, то вони так раділи.

— Мамцю, ти розкажи, як роблять із газу!

Чобітки зацікавили і стали уважно слухати.

— Той газ спочатку обробляють на великому заводі, готують із нього густу рідину, схожу на "сльози дерева".

— То чому ж чобітки не рідкі, а тугі й рипучі?

— Цю рідину перемішують з коротенькими й тонкими нитками-волоконцями і дають їй загуснути й затвердіти.

— І зробиться гума?

— Так, зробиться гума. Її везуть на взуттєву фабрику...

— На ту, де ти працюєш?

— І на ту. Фабрик багато, бо дуже багато треба гумового взуття. Воно оберігає ноги від води, від електричного струму...

— То чобітки й електрики не бояться? — здивувався Максимко. Сам він боявся електрики: всадив колись мамину шпильку в електричну розетку, то як бахнуло, як сіпонуло, мало не вмер з переляку й болю.

— Не бояться. Гумою захищають дроти, щоб електрика з них не втекла. Та слухай далі про чобітки. До нашого цеху привозять гуму вже розкраяну на частини для чобітків.

— А ви ті частини зшиваєте? Еге?

— Не зшиваємо, а склеюємо на колодці. Ця колодка не така, як дерев'яний копил у шевців, а металева. І сама вона схожа на чобіток.

— На залізний чобіток, правда?

— Правда. Але спершу на колодку накладають не гуму, а підкладку. Ось дивись, — мама вивернула на Чалапові халявку, — всередині чобіток не твердий, а м'який і пухнастий.

Максимко шугнув рукою в Чапа. Той теж усередині був м'який і приємний на дотик.

— На таку підкладку накладають частини від чобітків і склеюють. А тоді...

В цю мить у двері подзвонили, хтось прийшов.

Добрі гості, та не в пору

То прийшла до мами тітка Марія з дочкою Наталкою, Максимковою двоюрідною сестрою. На жаль, Наталка не така бойова, як Маринка, — крім своїх ляльок і знати

нічого не хоче.

— Біжи, синку, погуляй з Наталкою надворі, — звеліла мама.

— А коли ти розкажеш?

— Іншим разом розкажу до кінця. А тепер погуляйте.

Звісно, Наталка прителючила з собою ляльку, яка вміла лупати очима. Наталка теж була в гумових чобітках, тільки не в червоних, а в біленьких. Чап з Чалапом вмить познайомилися із своїми родичами і погодилися побігти гуляти, бо все одно мама зараз не розповідатиме.

Максимко ревно благав Наталку залишити ляльку вдома, та де там! І на хвилину не схотіла розлучатися з лупоокою. Він одвів свою двоюрідну сестру до гойдалки, але Наталка не стала сама гойдатися, а почала гойдати ляльку. Добре, хоч ні Сашка, ні Лесика близько не було, а то б ще засміяли. Максимко хотів утекти від Наталки, таж капосні чобітки не дали. Все рипотіли, мабуть, розповідали Наталчиним чобіткам, про що самі щойно дізналися в Максимкової мами. Воно й добре, що не дізналися про все до кінця, бо не відпустили б Максимка ні на крок від Наталки. Мав би собі мороку!

Надбігла Маринка і — маєш тобі! Стала гратися з Наталкою її дурною лялькою. Максимко обурился: ніколи не чекав од Маринки такого. Ні, що там не кажи, а дівчисько — то дівчисько...

Тітка Марія просиділа з мамою до самого вечора. Засиділася б, либонь, і довше, але Наталці вже пора було спати. Вони пішли. Але й Максимкові теж пора спати...

— Завтра розкажу. Спати, — твердо сказала мама.

Чалап загинув!

Максимко дав слово не ходити до Дніпра. Але ж до кінотеатру можна? Це ж зовсім близьенько.

Біля кінотеатру, в новому сквері, повикопували ями. Для чого їх викопали — Максимко не знав, бо ями зяяли самі — людей біля них не було. Мабуть, про них просто забули.

Дуже цікаво перескакувати через такі ями! А їх викопали рівним рядом, то перескакувати було ще цікавіше: стриб через одну, через другу, через третю... Понад кожною ямою височів горбик свіжої землі: та земля слухняно осипалася, коли зачепити ногою.

Спочатку Максимко стрибав сам, а далі позбігалися хлопчаки з навколишніх будинків. Всі намагалися перескочити якомога більше ям і не впасти. Прибігла навіть одна дівчинка, трошки більша за Максимка, і стрибала вона краще за всіх, але не за Максимка: хіба ж Чап з Чалапом комусь поступляться?!

Всі розстрибалися, аж гаряче стало. Але приїхав грузовик. На кузові лежали дерева — вже чималі й голі, бо навколо дерева тільки-но збиралися зеленіти.

— А що це ви тут витворюєте? — закричав водій грузовика. — Ану, геть мені звідси!

Стрибуни зупинилися. За грузовиком набігло багато старшокласників із

Сокорівської школи — всі з лопатами, і швидко стали знімати з машини дерева.

Деякі хлопчаки злякалися водія й порозбігалися. Але Максимко вирішив востаннє стрибнути, і те ж саме надумала стрибуча дівчинка. Вони розігналися з протилежних боків, боляче стукнулися лобами, аж іскри зблиснули, і впали у яму. На них зверху посипалася земля.

Максимко перший вихопився з ями, дівчинка за ним. Старшокласники побрали лопати й стали садити в ями дерева. А що яма, через котру хотіли востаннє стрибнути дівчинка з Максимком, була крайня в ряду, то в неї насамперед і посадили дерево.

Дівчинка обтрусила з себе землю й побігла, а за нею решта хлоп'ят.

Максимко ж... Максимко теж побіг, але якось чудно — спотикаючись: права нога поспішала, ліва відставала. Все ж забіг за будинки, де не видно було скверу. Коли ж глянув на свої ноги, то похолов з переляку: Чалапа на нозі не було. Він дострибав із самітним Чаном до лави, а бідолашний Чалап залишився похований в ямі...

Це було жахливо! Максимко заголосив. Підійшла якась тітонька в зеленому пальті і з картоплею в сітці.

— Чого ти плачеш, дитинко?

Максимко заплакав ще дужче, бо тепер було для кого плакати.

— У тебе щось болить?

— А-а-а-а...

— Може, хтось набив?

— Ні... У-у-у-у...

— То що ж із тобою? — тітонька сіла поряд з Максимком на лаву. Він показав свою ліву ногу в забрудненій землею шкарпетці.

— А де ж твій другий чобіток? Загубив?

— Ні-і... Він під деревом...

— Під котрим деревом? Покажи, де ти його загубив?

— Я не загубив... Він у землі...

— Нічого не розумію, — стонула плечима тітонька. — Ти з якого будинку?

Ридаючи, Максимко показав пальцем на свій будинок.

— Аз якої квартири?

— З нашої. На восьмому поверсі...

— Ну, не плач, посидь, а я піду знайду твою квартиру. Тільки сиди тут і нікуди не бігай.

Спробуй побігти в одному Чапі!..

Тітонька поклала на лаві сітку з картоплею і пішла шукати Максимкову квартиру. Максимко плакав, Чап гірко рипів, здається, навіть картопля сумувала.

Сто годин просиділи, мов сироти, Максимко з Чапом, — тітонька в зеленому пальті, мабуть, забула про них. Нарешті прибігла бабуса з зеленою тітонькою.

Бабуса насилу втямила, яким робом загинув Чалап. Добре, хоч Максимко пам'ятав, у котрій ямі — у крайній.

— І хто ж тобі дозволив сюди бігати? Горе ти моє! — бідкалася бабуса.

Дерев уже посадили багато, старшокласники працювали швидко. Бабуся з зеленою тітонькою стали прохати, аби відкопали Чалапа. Двоє дівчат погодились відкопачи чобіток, хоча й сердилися, казали, що їм немає часу. Але, як глянули на Максимка, що стояв на одній нозі, засміялися.

І відкопали загиблого Чалапа.

Мама розповідає далі

Максимко так наплакався, що бабуся не стала картати, а навпаки — потішала. Нічого ж лихого не скоїлося, чобіток знову вдома. Тільки помити Чалапа треба було не лише зверху, а й зсередини, бо в нього набралось повно землі. Тому Чалапові довелося довго сохнути, і Максимко по обіді не зміг піти гуляти.

Зате його порадувала мама. Прийшовши з роботи й пообідавши, вона сказала, щоб Максимко слухав уважно, бо вона розповість до кінця — як роблять гумові чобітки.

Максимко приніс мамі Чапа, — мокрий Чалап і не просився: він все ще ніяк не міг прийти до тями з переляку.

— Пам'ятаєш, на чому ми закінчили? — запитала мама.

— Пам'ятаю! Чобітки наліплюють на колодку.

— Так. А потім чобіток лакують, тобто роблять таким гладеньким та блискучим, як оце твій.

— І все?

— Е ні, головне попереду. Чобітки треба стиснути і дуже-дуже нагріти.

— А чим їх стискають?

— Повітрям.

Мама жартує? Хіба ж повітрям можна тиснути? Оце б Максимко взяв та й натиснув повітрям на Сашка. А той — на Лесика... Ні, такого не буває.

— Не можна тиснути повітрям! — уперто заперечив Максимко.

— Ще й як можна! Не тільки тиснути, а й що завгодно роздушити. Ось підеш до школи, довідаєшся.

Довелося повірити, бо мама вигадувати не буде.

— А далі? Ну, натиснуть на чобіток повітрям...

— Ще й дуже гарячим!

— Таким, як окріп?

— Набагато гарячішим.

Максимкові аж дух перехопило. Нещасні Чап з Чалапом, і як вони витримали? Он Чалапа сьогодні закопали в землю, і то було страшно. А коли тебе отак припікають? Максимкові б зроду такого не витримати.

— Ой, мамо, а для чого їх так мучать?

— Бо інакше не можна: без цього чобітки не годяться. На морозі вони б тріскалися й кришилися, а в теплі ставали б липкими, до всього б прилипали.

— І до підлоги?

— Звичайно. В них не можна було б ходити. Зате по всьому вони стали міцними й гнучкими, не бояться ні спеки, ні морозу.

— Вогню теж не бояться, еге?

— Ні, сину, вогню вони все-таки бояться. Але ж ти не збираєшся ходити в них по вогнищу?

Добре, що мама попередила, а то б Максимко міг спробувати. Він згадав, як Чап з Чалапом зраділи, що зустрілися з газом, але боялися його полум'я. Вони хотіли зустріти холодний газ. Справді, досить з них, і так натерпілися.

Чап-Чалапова рідня

Чап завжди був розумніший за баламута Чалапа. Він дуже уважно вислухав мамину розповідь, зрозумів усе, либонь, краще за Максимка, і розказав Чалапові.

— Я думаю, у нас тут повнісінько родичів. Сьогодні вночі одвідаємо їх.

Чалап зрадів. Він уже майже висох і зовсім заспокоївся. Про всяк випадок, знаючи братову вдачу, Чап наказав йому слухатися й не витинати коників. Чалап пообіцяв.

Коли в квартирі всі поснули, Чап з Чалапом тихенько вистрибнули із свого куточка. Насамперед вони наскочили на татові черевики з гумовими підощвами.

— Добрий день! — привітався Чалап.

— Який уночі день, — буркнули черевики.

— Він хотів сказати — доброго здоров'я, — мовив Чап.

— Е, яке там здоров'я, — скривився правий черевик. — Цілу зиму ми вірно служили хазяїнові, а зараз про нас забули.

— Давно треба віддати нас у майстерню полагодити, — поскаржився лівий. — Підощви вже відриваються.

— Не журіться, ми попросимо Максимка, він нагадає татові, — запевнив їх Чалап.

— Бо ваші підощви — то наші родичі, — пояснив Чап. — А за родичів треба дбати.

Черевики відразу полагіднішали: що не кажи, а родичі!

— Ми будемо вам дуже вдячні, коли нагадаєте. Нехай хоч на ту зиму полагодять.

— Неодмінно полагодять, — заспокоїв Чап. Але Чалап не втримався й похвалився:

— А нас і лагодити не треба, ми ще нові!

— Ну й що з того? Влітку Максимко вас не носитиме, а восени, може, ви станете йому затісні: у нього ж ноги ростуть.

Чобітки розгубилися. Он що, виходить... А як буде з ними?

Цього черевики не знали. У тата ноги вже не ростуть, вони знадобляться й надалі, аби тільки полагодили.

Чап з Чалапом засмутилися. Та веселі чобітки не вміли довго сумувати. Коли ще та осінь настане! А може, її зовсім не буде? А може, Максимкові ноги не дуже виростуть? Чого наперед сумувати!

І Чап з Чалапом побігли далі по квартирі.

Вони скрізь, мало не на кожному кроці, зустрічалися з своїми родичами. Не кажучи

вже про мамині боти і про плащі, які висіли у передпокої на вішалці, чобітки зустріли свою рідню на всіх чисто електричних приладах, що мали довгі шнури, заховані в тонку й міцну гуму, щоб електрика з них не втекла. Залюбки погралися з м'ячем і подружилися з ним — то був найвеселіший родич. Заскочили й до комірчини, де жив Максимків ворог — головатий пилосос, і навіть порозумілися, бо пилосос пояснив, що не сердитий він і не хижий. Хіба винен, що так грізно гуде, коли працює? А якби Максимко не розкидав скрізь своїх скарбів, а прибирав їх на місце як годиться, то й ніякої прикrostі не мав би. І хоча чобітки співчували Максимкові, вони погодилися з пилососом. За це старий і мудрий пилосос розповів їм, що якби зненацька зникла уся гума, то скоїлося б велике лихо. Не тільки позникали б усі плащі та чобітки, а вмиць втекла б електрика, погасло б світло, замовк телефон і радіо, зупинився б сам ліфт! А про автобуси і всякі автомашини то годі й казати.

Так, рідня у Чапа з Чалапом була велика й знаменита! Такою ріднею можна було пишатися!

Вже стало світати, коли чобітки потупцали у свій куточок. За ними пострибав і Максимків м'яч, і вони втрюх ще довго рипотіли, про щось змовляючись.

Футбол

Сашко з Лесиком ганяли по майданчику перед будинком порожню консервну бляшанку. Лесик бив обережно, а Сашко на повну силу. І чому це нагрімав на них сердитий дядько комендант? Адже бляшанка так дзвінко брязкала! До того ж хлоп'ята змагалися: хто більше заб'є голів у ворота, тобто у гойдалку.

Сашко був спритніший, він частіше влучав бляшанкою у ворота, а Лесик раз у раз "мазав". На майданчику зібралося багато дітвори, всі голосно верещали, коли бляшанка потрапляла у ворота, і це теж не сподобалося сердитому комендантові.

— Від вашого брязкоту вже й голова тріщить! Знайдіть собі іншу забавку. І що його робити з цією дітворою!

Якби комендант міг, він, напевне б, повиселяв усіх чисто дітей з будинку, а може, й з усієї Сокорівки.

Максимкові вже давно кортіло побігти до приятелів, але бабуса, мов на злість, насипала йому здоровенну тарілку манної каші і примушувала з'їсти всю. Такої мисюри каші, мабуть, і Рудий не здолав би!

— Нікуди не підеш, поки все не з'їси, — невблаганно сказала бабуса.

— Я потім доїм.

— То потім і підеш.

Довелося давитися — доїдати кашу.

— Чого ти так довго? — нетерпляче запитав Чап, коли Максимко, напханий кашею, пішов озуватися.

— Кашу їв, — поскаржився Максимко.

— Тобі каша миліша за нас, — дорікнув Чалап. — Цілий ранок на тебе чекаємо.

Максимко відкотив м'яча, що плутався під ногами, і хотів нищечком вискочити без пальта. Бабуся, звісно, не дозволила.

Аби швидше, Максимко вскочив у ліфт і — вниз. Вибіг з будинку саме тоді, коли сердитий комендант вже відняв бляшанку в хлоп'ят і поніс її геть. Аж тут — бац! З розчиненої квартирки восьмого поверху вискочив м'яч і прудко поскакав до Максимка.

"То, мабуть, бабуся кинула мені м'яча", — вирішив Максимко.

Чап з Чалапом хитро презирнулись, але не сказали ні слова.

Сашко, побачивши Максимка з м'ячем, дуже зрадів. Це вже не порожня бляшанка з консервів, це справжній м'яч, і комендант не має права його віднімати.

— Будемо грати у футбол! — гукнув Сашко.

— У футбол! У футбол! — закричали всі.

Максимко радо пристав. Але хто стоятиме на воротах? Бо досі там була гойдалка, її нікуди не подінеш. А без воротаря — який може бути футбол?

Та кмітливий Сашко знайшов раду: він узяв Маринчину скакалку, прив'язав її до двох тонких, у майже розпуклих бруньках, кленочків, і вийшли чудові ворота.

Грати взялися по-справжньому.

Кожен, по черзі, стояв за воротаря, а інші, теж по черзі, забивали м'яча. Воратар міг стояти на воротах доти, доки йому не заб'ють гол.

Перший став на воротах Сашко. Два м'ячі зловив, а третього пропустив. Після нього — Лесик, один тільки раз зловив м'яча. Далі — Маринка, а вона зловила аж тричі! Максимко хотів стати четвертим, але Чап лукаво шепнув:

— Не поспішай!

— Будеш стояти останнім, — додав Чалап.

Щось вони, видно, надумали.

Усіх гравців, як і в справжній футбольній команді, було одинадцять. Та всі, після Маринки, жодного разу не вловили м'яча: він просто викручувався з їхніх рук. Тому дуже швидко настала Максимкова черга.

Отут і почалося! Куди б не зафутболили м'яч, хоча б і поза ворота, він підскакував то до Чапа, то до Чалапа, й ті враз одбивали його. Спочатку Максимко пильно стежив за м'ячем, а далі вже й не дивився: все одно м'яч прилетить до котрогось із чобітків. Тут би позаздрив і найкращий воротар київського "Динамо"!

Успіх був такий великий і бучний, що на галас знову прибіг комендант. Спершу він аж заплескав у долоні, а тоді схаменувся:

— А це що таке? Дерева псувати? Хто вам дозволив?

Він одв'язав од кленочків скакалку, хотів її навіть одняти, та Маринка заплакала — то ж її скакалка. І тоді непокірливий Чалап щосили вдарив по м'ячу, м'яч стукнув коменданта в спину, відбився й відлетів до вікна. Брязь! Шибка розбилася, а Максимко аж присів од страху. Тепер-то вже не минути тяжкої кари. Та ще й м'яч залетів до чужої квартири...

Цього разу комендант розгнівався так, як ніколи. Він схопив Максимка за руку, щоб той не втік, і повів до бабусі. Звичайно, вести Максимка пішки на восьмий поверх

комендант не схотів, він затяг його до ліфта й натиснув кружальце з цифрою 8. Чап з Чалапом затупотіли, зарипотіли і... ліфт зупинився поміж п'ятим і шостим поверхами. Тепер з нього ніхто не міг вийти. Коменданта аж затіпало.

— Через тебе, поганий хлопчиську, я повинен висіти в ліфті! Мало того, що шибку розбив, а ще невідомо скільки отут доведеться сидіти. Ні, цього я тобі не подарую!

Спересердя він зовсім забув, що не Максимкова у тому вина, що несподівано не стало електрики і ліфт зупинився. Хіба ж Максимкові охота сидіти у ліфті, немов у замкненій клітці?

Чобітки захихотіли. Ой, тут, мабуть, не обійшлося без їхньої витівки: чого б ото їм так зловтішно хихотіти? Максимко присів навпочіпки і тихенько спитав:

— Це ви зупинили ліфт? Признавайтесь!

— Хі-хі-хі, — зарипотів Чалап. — То наша родичка нам допомогла.

— Гума випустила електрику, і ліфт перестав працювати, — пояснив Чап. — Тепер комендант нехай посидить.

Комендант гукав щосили, щоб викликали електрика. Та на сходах саме нікого не було.

— Але ж і я сиджу в ліфті, не сам комендант, — вже розсердився Максимко. — Зараз же мені пустіть ліфт! Бо я з вами назавжди посварюся.

Чобітки вже й самі зміркували, що не дуже добре вийшло. Чап голосно рипнув, Чалап підрипнув, ліфт рушив з місця й довів їх до восьмого поверху. Комендант кулею вискочив з пастки.

— А тепер мерщій зачиняйся і втечемо донизу, — вискнув Чалап.

— Ні, тоді Максимкові ще дужче нагорить, — не погодився Чап. — І так ти лиха накоїв: відфутболив м'яча на коменданта. А навіщо?

Максимко знехотя виліз із ліфта. Комендант уже додзвонився і гнівно кричав до бабусі:

— Розбестили! Дереву ламають, шибки б'ють! Скоро й голови нам порозвалюють! Неподобство!

Насилечки бабуса вмовила, що розбите вікно засклять, а Максимко за пустощі буде покараний. І комендант пішов униз пішки — ліфта він зараз побоювався.

— Ну, — сумно мовила бабуса. — Що з тобою робити?

Вона безпорадно розвела сухенькими руками.

Максимко сам роздягнувся, перевзувся у тапочки, поставив у куток Чапа з Чалапом і мовчки став сам туди. Кару треба відбутися.

Винний Чалап вибачився й обіцяв, що ніколи такого не буде. А коли Максимко відстояв своє, розумний Чап попросив нагадати татові, щоб віддали полагодити старі татові черевики. "Неодмінно нагадай!"

Несподівана радість

Весна набирала сили, дерева зазеленіли, хоча й не в повний лист. На трьох

вербичках, посаджених Іваном Романовичем, теж вигулькнули ясно-зелені листочки, а сріблясті котики стали довгастими сережками, жовтими, як курчата-пуховички.

А сьогодні вранці розквітла ще й вишенька, — її теж посадив Іван Романович біля будинку.

Але... мама принесла Максимкові нові легенькі черевички, і знову ж таки — білі. "Гумові чобітки вже пора скидати".

Може, й справді пора, а Максимкові так шкода розлучатися з ними! Хоча й завдали йому чимало клопоту, особливо Чалап, все одно — шкода!

Чап з Чалапом і собі зажурилися.

Правда, бабуса вже не наказувала вдягати осоружне дівчаче пальтечко і шапочку з помпоном, але примусила взути нові черевички. Максимко боявся навіть заглядати в куток, де стояли покинуті й самотні Чап з Чалапом, наче був винен у зраді. Бабуса, звісно, не розуміла, чому Максимко не радіє новим ловким черевичкам, а все просить дозволити взутися в чобітки.

— Вже тепло, ноги спариш. Гумові чобітки годяться тільки на ранню весну чи на осінь.

Вишенька одцвіла, бо вже кінчилася весна, наступало літо...

Одного дня, невеселий, вийшов Максимко з дому. Окрім білих черевичків на ньому ще й був чепурний новий костюмчик, та те було не на радість, а на сльози. Його зустрів Рудий приязним гавкотом.

Від того часу, як Рудий став не безпритульний, він має нашійника з номерком. Навіть сам сердитий дядько комендант іноді плеще собаку по спині — перегнівався.

— Чого зажурився, козаче? — озвався, виходячи з вудками, Іван Романович.

— Ви їдете рибу ловити? — позаздрив Максимко.

— Та ось поїдемо з Рудим, може, на юшку наловимо.

— Іва-ане Романовичу, візьміть і мене з собою! Рудий і собі замахав хвостом і став зазирати хазяїнові в очі, ніби просив за Максимка.

— Куди ж я тебе, такого чепуруна, рибалити візьму? Тобі тільки у вітрині стояти.

Максимко глянув на свій новий костюмчик, на білі черевички й понурився. Він справді скидався на хлопчика з вітрини у магазині дитячого одягу.

Мабуть, Іванові Романовичу стало шкода Максимка.

— Бачиш, хлопче, якби ти був слухняний і не втікав хтозна-куди, я б тебе взяв. Але ж ти...

— Я більше не втечу!

— Гм... Правда, з нами буде Рудий, він не дасть тобі загубитися. Але візьму тебе, хлопче, тільки тоді, як дозволить бабуса.

— Вона дозволить!

— Та й переодягнутися тобі треба у щось стареньке.

— Я переодягнуся! Неодмінно! Тільки... Іва-ане Романовичу, попросіть самі бабусю.

Максимко так жалібно кліпав, Рудий так благально повискував, що Іван Романович махнув рукою і поїхав разом з Максимком на ліфті — просити бабусю.

Спочатку вона й слухати не хотіла: чи мало тоді настрахалася, як Максимко втік на Острові? Але Іван Романович таки вмовив бабусю. Бо його всі поважають. Тільки бабуся сказала, що зараз складе до кошичка для Максимка їжу, щоб не зголоднів.

Доки щасливий Максимко переодягався в старий костюмчик і, головне — бабуся дозволила — перевзувався у гумові чобітки, бабуся напакувала повного кошичка, ніби Максимко збирався в далеку дорогу. Пляшку кефіру, цілу гору бутербродів з ковбасою і ще всяке таке. На три дні вистачило б, але нехай: Рудий допоможе поїсти.

Чап з Чалапом страшенно зраділи. Вони помчали сходами вниз, і навіть випередили Івана Романовича, що з бабусиним кошичком спустився на ліфті. Пританцьовуючи, побігли з Рудим до Дніпра. Там Іван Романович завів мотор, і вони помчали човном по Дніпрі далеко-далеко, де Максимко ніколи не бував.

Іван Романович — добрий чоловік

Здається, Іван Романович не дуже поспішав приставати до берега й ловити рибу. Він сам радів з Максимкової радості. Човен голосно тарахкотів мотором, мабуть, теж радів за Максимка.

А Іван Романович — весь такий приємний: і засмагле обличчя з ласкавими зморшками біля очей, і великі вузлуваті руки, навіть лисина в нього якась усмішлива. Він дуже щасливий, бо вільний. Ніхто йому не боронить, коли схоче, тоді й поїде рибалити, не так, як тато чи мама. Вони завжди поспішають на роботу, а навіщо їм та робота? Краще б жили так, як Іван Романович, то й Максимкові веселіше було б.

І чому одні люди живуть вільно, а інші з ранку й до вечора на роботі?

Максимко голосно, перекикуючи мотор, запитав про це.

— Е, хлопче, та я ж на пенсію вийшов, — відказав Іван Романович. — Чи ти гадаєш, що я всеньке життя вудками бавився?

— А чому мої мама й тато не вийдуть на пенсію? На пенсії ж краще.

— Отакої! Таж твої мама з татом ще зовсім молоді, чого ж їм на пенсію виходити?

По правді кажучи, Максимко над тим ніколи не думав — старі чи молоді тато з мамою. От бабуся справді стара: сива, сухенька, зморщена. А Іван Романович? Хіба ж він старий?

— Ви теж не старі!

— Та ще не такий і старий, — погодився Іван Романович. — Але робота моя була дуже важка, тому й на пенсію рано вийшов.

— А яка була ваша робота?

— Я, хлопче, шахтар, під землею весь час працював, вугілля видобував. Розумієш? То дуже важка робота — під землею.

Максимко подумав, що під землею не тільки важко, а й страшно. Це ж не на Дніпрі рибу ловити!

Іван Романович і собі про щось задумався, а далі й признався:

— Нудно мені без роботи. Не звик я, хлопче, відпочивати. Набридло.

"Трах-тах-тах!" — намагався заглушити розмову мотор, але Максимко не піддався.

— Хіба на роботі веселіше? — закричав він.

— Звісно, веселіше. Оце порибалю літо, а восени піду працювати.

— Під землю? — злякався Максимко.

— Та ні, під землю мене вже не візьмуть. Десь на легшу роботу.

Бач воно що! Добре, коли людина вільна, але й воля може набриднути...

— Ви не журіться, Іване Романовичу. Ось я попрошу маму, щоб вона взяла вас на свою фабрику. Там дуже цікаво й весело, чобітки роблять такі, як мої. Не журіться!

Іван Романович поглянув на Максимка й усміхнувся.

— А ти, я бачу, добрий хлопець.

Хтозна, чи добрий Максимко, чи ні, йому завжди дорікають, що він неслухняний. А от Іван Романович — справді добрий чоловік.

"Так-так-так!" — підтакнув мотор.

Лелека

Човен торкнувся піщаного берега. Рудий вискочив, чобітки, що досі лежали на дні човна, наскочили Максимкові на ноги й так стрибонули, аж Іван Романович засміявся.

— Та й спритний ти, хлопче: стрибаєш, мов заєць.

Хіба так стрибнув би у білих черевичках?

— Ну, побігайте собі з Рудим, а я порибалю. То добре, що взяв чобітки — не поріжеш ноги осокою, та й болота не страшно. Рудий! Не відходь од Максимка!

"Гав!" — тобто "Слухаюсь!" — відказав Рудий. Йому й самому кортіло побігати. А що вже казати про Чапа з Чалапом! Вони ж застоялися. Тому підскакували, притупували, хотіли полізти у воду, але Рудий не дозволив.

"Грр! Гав-гав!"

Чап з Чалапом подалися від води і помчали, спочатку зариваючися в сипкий пісок, а далі й по твердому березі. Рудий не відставав ні на крок. Максимко зрозумів, що собака не дозволить чобіткам бешкетувати — можна не боятися прикроців.

— Тут можна гратися в піжмурки, — гукнув Максимко.

— Граймося! — зрадів Чап.

— Граймося! Граймося! — підхопив Чалап.

Але Рудий гратися в піжмурки не схотів. Бо він би відразу знайшов Максимка, хоч би як добре той заховався, а Рудого знайти Максимкові — зась! Та ще й загрузне, чого доброго, в комишах, загубить Чапа або Чалапа, а то й обох разом.

Максимко трохи образився на Рудого і вирішив потихеньку втекти. Тільки то була марна справа: Рудий удавав, ніби не помічає Максимкової втечі, і коли той був певен, що втік, пес одразу прибігав до нього і голосно гавкав. Ось який хитрий Рудий!

Аж тут Рудий зненацька завмер. Незважаючи більше на Максимка, пес прислухався, принюхався і побіг у комиші. Максимко вже не бачив його, тільки гавкіт чув — то ближче, то далі. Ой... а це що таке?! З комишів вискочив величезний

довгоногий птах і, махаючи одним крилом, побіг просто на Максимка. Максимко з ляку дав драла. Але Рудий все гнав птаха до човна, де вудив рибу Іван Романович.

Той уже залишив вудку і вийшов назустріч, прислухаючись до гавкотіння собаки. А коли побачив птаха, закричав:

— Тубо, Рудий! Не смій! Тубо!

Рудий відскочив од птаха, але не спускав з нього ока. Максимко кинувся до Івана Романовича: хіба ж не страшно такого величезного і дзьобатого?

Птах зупинився, якимось дивно зашипів і заклацав дзьобом — мабуть, хотів ще дужче налякати.

— Лелека, — сказав Іван Романович. — Поранений, летіти не може.

Максимко придивився: одно крило в лелеки звисало, а на пір'ї червоніли плями крові.

— Якийсь поганець підстрелив, — насупив брови Іван Романович. — Треба зловити, бо загине.

— А він не кусається? — з острахом запитав Максимко.

— Не підставляй лице і бережи очі. Стань отам і махай картузиком. Тубо, Рудий! Не можна!

Іван Романович почав підкрадатися до лелеки. Лелека побіг у той бік, де стояв Максимко. Чап з Чалщієм підскочили, а Максимко пронизливо заверещав і замахав картузиком. Птах кинувся в другий бік, а тут на нього загарчав Рудий. Тим часом Іван Романович все ближче підступав до лелеки. Ось кинувся вперед і схопив лелеку за цибаті ноги.

Лелека виривався, бив здоровим крилом, і, мабуть-таки, здорово подзьобав Івана Романовича. Але той, не звертаючи уваги, обхопив птаха за тулуб і затиснув дзьоба рукою. Мовляв, не дзьобайся, ніхто тобі лиха не вдіє.

— Максимку! Ану витрушуй мою сумку!

Максимко кинувся до великої сумки, розпустив на ній "блискавку", висипав на берег усе, що там було, і приніс до Івана Романовича. Той спершу всадив у сумку цибаті лелечі ноги й обережно натиснув на спину. Лелека хоча й пручався, але присів. Іван Романович оглянув поранене крило.

— Шротом стріляли. Рана не одна, але, здається, неглибокі. Гадаю, що загоїться, вдома зроблю йому перев'язку. Поживе в мене, поки одужає. Ану, затягни "блискавку".

Максимко допоміг Іванові Романовичу затягти "блискавку", сама голова на довгій шії лишилася вільна. Тепер Максимко не боявся лелеки, і навіть хотів погладити по шії.

— Помалу! — крикнув Іван Романович. — Лелека дикий, може око виключнути.

— Скажи йому, що ми його рятуємо, — шепнув Максимко Чапові.

Але Чап скрипнув у відповідь, що з живими лелеками розмовляти не вміє. От якби лелека був гумовий...

— То він би не клювався, й не треба було б з ним розмовляти, — махнув рукою Максимко. Він навчився махати рукою точнісінько так, як Іван Романович.

— А якби ми не побігли до комишів, то й лелеку б не зловили! — хвальковито рипнув Чалап.

Чалап Чалапом, він просто не міг не вихвалитися.

— Пора обідати, — сказав Іван Романович. Він позбирав пакунки з їжею, що їх витрусив із сумки Максимко. Рудий теж хотів їсти, та й Максимко вже зголоднів.

Як добре, що бабуса напакувала цілий кошичок їжі! Здогадалася, що на Дніпрі Максимко нагуляє собі апетит. Тільки... ось вони їдять, Рудий уминає за двох, а бідний поранений лелека, напевне, голодний.

— Я дам йому шматок ковбаси, — сказав Максимко.

— Ні, ковбаса завадить лелеці, вона надто солона. У мене є для нього чудовий обід — свіжа рибка. Кращого йому й не треба.

Іван Романович узяв довгу комишину, начепив на неї рибку й простягнув до лелеки. Спершу птах боявся брати рибу, та Іван Романович все хитав перед лелечим дзьобом рибиною, аж доки той не схопив і не проковтнув її.

— О! Тепер не пропаде. Маю для кого рибу ловити.

— А ви ж хотіли йти на роботу, — нагадав Максимко. — Хто ж тоді лелеці рибу ловитиме?

— То я ж восени на роботу піду, а до того часу крило в лелеки загоїться, і ми випустимо його на волю. Нехай собі летить у вирій.

Пообідавши й нагодувавши лелеку рибою, — у нього теж був добрий апетит, — вони рушили додому.

Можна було б погуляти до вечора, якби не поранений лелека.

— Крило треба уважно оглянути, може, яка шротина застрягла. Та й змастити йодом, щоб не загноїлася рана, і перев'язати, — сказав Іван Романович. — Бо птах може лишитися однокрилий або й зовсім загинути.

Максимко дуже вболівав, щоб лелека не став однокрилий або й не загинув. Рудий теж того не хотів. Він зрозумів, що має подружити з лелекою. Лагідно помахавши хвостом, він наблизився до птаха... Понад усім Дніпром прокотилося жалібне собаче скавуління: лелека довбонув Рудого в самісінький ніс.

Аж до Сокорівки Рудий ображено позирав на птаха і тихенько повискував.

— Нічого, нічого, помириться, — посміювався Іван Романович. — Скажи спасибі, що не видовбав ока.

Аж ось зависочіли нові багатоповерхові будинки — під'їхали до Сокорівки.

Який же це був чудовий і радісний день!

Комендант знову гнівається

Що було того крику і гомону, коли вони прийшли до будинку, несучи у сумці лелеку! Позбігалася вся дітлашня, навіть багато дорослих зійшлося. Сашко, Маринка та Лесик страшенно заздрили Максимкові, Чап з Чалапом пританцьовували, Іван Романович показував лелеку, тільки Рудий ображено відвертався і з острахом позирав

на птаха.

Ніс, мабуть, у нього й досі болів.

— А це що за новина? — скрикнув сердитий комендант, уздрівши лелеку. — То ви собаку собі завели, а тепер птаха! Зоопарк хочете зробити з квартири?

— А кому завадить лелека? — спокійно відповів Іван Романович.

— Бо не дозволено в кооперативній квартирі розводити всяких тварин і птахів.

— Я ж не розводжу свиней чи гусей. А про лелеку... де це написано?

Комендант трохи збентежився, бо про лелек справді нічого не написано, але поступатися не хотів.

— Ось поставлю про вас питання на правлінні, тоді знатимете, де написано!

— Ставте! Хоч два питання зразу: одне про Рудого, а друге про лелеку, — засміявся Іван Романович і поніс птаха до своєї квартири. За ним потрюхикав Рудий.

— І чого ви напалися на людину? — з докором сказав дядько з дев'ятого поверху. — Якби всі такі були, як Іван Романович!

— Іван Романович добра душа, жаліє тварин, а ви, мабуть, нікого не жалієте, — похитала головою Лесикова мама, бо й вона вийшла подивитися на лелеку.

Комендант щось буркнув, але пішов собі. Максимко подумав, що то він пішов "ставити питання". Ну й нехай собі ставить, все одно Іван Романович те "питання" перекине. А лелека житиме в нього, доки не одужає.

Максимко був усенький заляпаний болотом, бо в комишах було грузько. Він походжав, порипуючи гумовими чобітками, як справжній мисливець. Приятелі дивилися на нього з повагою.

— А важко ловити лелек? — запитала Маринка.

— Спробуй сама, тоді знатимеш, — гордовито відказав Максимко.

Сашко з Лесиком презирнулися й тяжко зітхнули.

І щастить же цьому Максимкові!

Бабуся з розчиненого вікна давно вже кликала Максимка додому. Про лелеку вона нічого не знала.

— Максимку, ходи обідати!

— Я на Дніпрі наобідався! — відгукнувся Максимко. Він добре знав, що бабуся відразу ж заходить його відмивати й переодягати. То вже нехай увечері.

— Гайда знову до Дніпра! — рипнув Чап.

— Може, ще кого зловимо, — спокушав Чалап.

— А слово? — згадав Максимко. До того ж не годиться досвідченому мисливцеві гасати, як дурному хлопчиськові. Він перевальцем походжав серед своїх товаришів, а їх збігалось все більше та більше, і все розповідав, як ловили лелеку. Звісно, про те, як злякався птаха, він не казав, бо вже й сам забув. Надвечір нові слухачі довідалися, що лелеку зловив не хто інший, а сам він, Максимко. А віддав його Іванові Романовичу тільки тому, що Іван Романович ловитиме рибу для лелеки. Бо так — нізащо б не віддав!

Нарешті бабусі ввірвався терпець, вона з'їхала вниз і, вжахнувшись, що Максимко

такий забрьоханий, силоміць повела додому.

Нічого не вдієш, довелося скидати старенький костюм і чарівні чобітки... А коли він їх ще взує?! Бабуся не шкодувала мила, воно налізло в очі, й Максимко тільки сичав. Потім, увесь чистий і переодягнений, побіг до Івана Романовича.

Лелека з прибинтованим до тулуба крилом боязко чапав по кухні і Максимка до себе не підпускав.

— Не полохай його, — наказав Іван Романович. — Прийдеш через кілька днів, нехай лелека спершу звикне до нового житла і до людей.

— А його не вижене комендант?

Іван Романович махнув рукою й засміявся.

— Не бійся, не вижене.

Максимко попрощався й пішов собі. В під'їзді зустрів Рудого: собака боявся лелеки і сумно никав біля дверей своєї квартири.

— Нічого, — погладив його Максимко. — Ось побачиш, ви швидко подружите. Нехай йому переболить крило, він тебе більше не буде дзьобати.

Рудий вдячно заметляв хвостом і пішов за Максимком — прогулятися. Але без чобітків не дуже гулялося.

Хіба замінять Чапа з Чалапом якісь там черевички!

Під вікном квартири Івана Романовича походжав комендант.

Здається, йому дуже кортіло зазирнути у вікно і подивитися на лелеку.

Прощання

Мамі, татові й бабусі Максимко цілий вечір хвалився, як зловив лелеку: "Отакеного, цибатого, дзьобатого, завбільшки мало не з тата!"

— Невже отак сам і зловив? — примружився тато.

— Ну... не зовсім сам, — признався Максимко. — Мені допомагали Іван Романович з Рудим. "І чобітки — Чап з Чалапом", — хотів додати Максимко, але змовчав. Бо ж ніхто, крім нього, не знає, що його чобітки — чарівні.

Мама схотіла піти до Івана Романовича — побачити лелеку, та Максимко суворо попередив:

— Зараз до лелеки не можна. Нехай спершу звикне до нового житла й до людей. Згодом я вам усім його покажу.

Цілий вечір панувало Максимкове свято. Бабуся навіть назвала його героєм.

Приємно бути героєм! І навіщо так швидко лине час і настає та нудна година, коли треба лягати спати?

Могли б хоч сьогодні не дивитися на годинник

— Ну от що, сину: навіть героям треба спати, — рішуче сказала мама. — До речі, герої ніколи не коверзують. Затямив?

— На добраніч, — покірно сказав Максимко й пішов до своєї кімнати. Але заснути ніяк не міг, бо все згадував і згадував сьогоднішні пригоди.

Вже бабуса, здається, й заснула, а Максимко все не спав.

Він тихенько скочив з ліжка і побіг у передпокій до чобітків.

Чап з Чалапом — умиті й чисті — стояли, як завжди, в куточку. На диво, Максимко намацав біля них і свого м'яча. Того самого, що проскочив крізь розбиту шибку до чужої квартири. Напевне, його віддали, бо тато давно знайшов скляра — а той засклав розбите вікно.

— На добраніч, — шепнув їм Максимко.

— До побачення, — сумно рипнув Чап.

— Прощай, — схлипнув Чалап.

— Чому — прощай?

— У тебе ноги ростуть? — запитав Чап.

— Мабуть, ростуть... — розгубився Максимко.

— Ми на осінь, може, станемо тобі затісні. Тому й прощай.

Максимко присів навпочіпки, але не знав, як потішити своїх завжди веселих, а зараз смутних друзів. Та ще перед розлукою...

— Я буду вас щодня відвідувати. Навіть по кілька разів!

— Нас, напевне, заховають до комірчини... — мовив Чап.

— А ти ж боїшся пирососа, — рипнув Чалап.

— І зовсім не боюся! Чи я маленький? Тільки нехай він не ковтає нічого мого. Он знову — марку ковтнув.

— Він інакше не може, — пояснив Чап. — А ти не розкидай.

— Та що мені та марка? Подумаєш! Я ж лелеку зловив.

Чобітки не витримали й засміялися. Максимко засоромився: не перед Чапом і Чалапом йому вихвалитися, вони ж бо знають, як воно насправді було, як перелякався Максимко лелеки. Але він не образився на їхній сміх, вони ж були йому добрими друзями.

— Я подарую вам м'яча. Назавжди.

— Максимку! Ти де подівся? — покликала з кімнати бабуса.

— Зараз іду! — Максимкові не хотілося розлучатися з чобітками. — Скажіть, ви можете все, правда?

— Правда, — погодився Чалап. — Ми можемо все!

— А чого б ти хотів? — обережно запитав Чап.

— Я б хотів, щоб і ви підрости. Ну хоч трішечки! Аби тільки восени на ноги налізли. Розумієте? Тобі б ми не розлучились.

— Треба подумати, — помовчавши, відказав Чап.

Тут у передпокій зайшла бабуса, забрала Максимка й поклала в ліжко:

— Спи мені зараз же!

"Чуки! Чаки!! Чак!!!"

Максимко заплющив очі. Поволі на нього почав напливати сон, аж зненацька хтось

скочив до нього у ліжку. А за тим — другий... Та це ж Чап з Чалапом!

— Ви сьогодні ночуватимете зі мною? — зрадів Максимко.

— Ми прийшли сказати тобі ще раз до побачення, — рипнув Чап, але не сумним голосом.

— Не прощай, а до побачення! — весело докинув Чалап.

— Ви надумали, як вам вирости?!

— Надумали, — ствердив Чап. — Взавтра бабуса сховає нас у комору, тому нам хочеться сказати усім-усім до побачення.

Максимко здивувався:

— Вночі?

— А ти не бійся, — сміючись, рипнув Чалап. — Сьогодні буде не проста, а казкова ніч. Тобі не треба навіть одягатися, тільки взуй нас.

Максимко, як був — у піжамці — вскочив у чобітки, і вони винесли його з квартири.

На небі сяяв повний і теплий, як літнє сонце, місяць, і навколо було ясно-ясно. Три вербички й вишенька, посаджені Іваном Романовичем, вигинаючи зелені гіллячки, кружляли в танку! Чобітки піднесли Максимка до вікна квартири Івана Романовича й проскочили всередину. Рудий не загавкав, бо вони ж — свої. На кухні спав лелека. Він прокинувся, але вже не боявся Максимка, навпаки, привітно схилив свою довгу шию — вклонився.

— У тебе вже не болить крило? — спитав Максимко.

— Ще трохи болить, але менше. Швидко воно загоїться, і я полечу. Бо ж на мене чекають моя лелечиха з лелечатами там, у комишах. Ах! Які в мене прегарні лелечата! — зітхнув лелека.

— Ну не сумуй, швидко одужаєш, — потішив Максимко. — Тільки не дзьобай більше Рудого, він хороший.

— Не буду, — пообіцяв лелека. — Даю лелече слово!

— До побачення, — рипнули чобітки лелеці й Рудому. Івана Романовича будити не стали, винесли Максимка знов крізь розчинене вікно і помчали Сокорівкою — прощатися до осені.

Було тихо-тихо, бо люди вже спали, й ніхто не побачив, як легко та гарно витанцьовують чобітки на поснулих доріжках.

Зате до них з неба посипалися зірки, навіть сам місяць спустився на землю, і стали танцювати разом.

Який це був прекрасний танок!

Зірки дзвеніли кришталевим дзвоном, а місяць весело примовляв срібним голосом:

— Ех, і натанцююся ж я сьогодні! Гоп-гоп! Отакечки, отак!

На сході зарум'янилось небо. Місяць похапцем попрощався й пірнув за обрій. За ним відлетіли й зірки.

Максимко з чобітками зупинилися перед магазином "Взуття".

— Слухай, — урочисто промовив Чап. — Восени ми з тобою зустрінемося тут! Зрозумів?

— Ви сюди прийдете?

— То вже наша справа, — рипнув Чалап.

— Головне, щоб ти нас упізнав, — вів далі Чап. — Ми стоятимемо на полиці, але станемо трохи більшими. Поряд буде багато таких чобітків, і щоб нас упізнати, ти мусиш запам'ятати три слова: "Чуки! Чаки!! Чак!!!"

— Я запам'ятаю! Чуки! Чаки!! Чак!!!

— Ще треба тричі підскочити. Так: спершу підскочиш на одній нозі і скажеш: "Чуки!", далі на другій нозі і скажеш: "Чаки!!" і востаннє на обох ногах: "Чак!!!". І тоді ти відразу впізнаєш нас, бо я тобі усміхнусь.

— А я підморгну, — запевнив Чалап.

— І ми будемо знову разом?

— Знову разом. А тепер — гайда додому.

Чап з Чалапом помчали додому, віднесли Максимка до ліжка, а самі знову скочили до свого куточка в передпокої.

І Максимко спокійно заснув: А чого б мав журитися? Адже восени він знову знайде Чапа з Чалапом і неодмінно впізнає. Бо для цього досить тричі підскочити і сказати три чарівні слова: "Чуки! Чаки!! Чак!!!"